

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Literatura pozytywizmu - wykład		9.2.0496	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Historii Literatury Polskiej			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Filologia polska	forma	stacjonarne
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Magdalena Kreft-Świetlik; dr Sylwia Karpowicz-Słowikowska; dr Agnieszka Friedrich			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		2	
Wykład		Semestr 4	
Sposób realizacji zajęć		15 godzin - udział w wykładach;	
zajęcia w sali dydaktycznej		35 godzin - samodzielne studiowanie literatury i przygotowanie do egzaminu wraz z egzaminem.	
Liczba godzin		Razem: 50 godzin = 2 ECTS.	
Wykład: 15 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
Wykład problemowy		Sposób zaliczenia	
		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		egzamin ustny	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Wiedza wyniesiona z wykładów zostanie sprawdzona podczas egzaminu osobnym pytaniem dotyczącym ich treści. Obecność na wykładach jest obowiązkowa. Dopuszcza się jedną nieobecność studenta na wykładach w semestrze. Każda dodatkowa nieobecność (w losowych przypadkach) musi być wyjaśniona i udokumentowana. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest pozytywne zaliczenie ćwiczeń oraz obecność na wykładach. Egzamin polega na udzieleniu ustnej odpowiedzi na wybrane losowo zagadnienia i pytania (z puli, jaką na początku semestru może przekazać studentom Prowadzący zajęcia). Jedno zagadnienie dotyczy kwestii objaśnianych na wykładach, inne odnoszą się do tekstów dzieł literackich studiowanej epoki oraz opracowań historycznoliterackich, zamieszczonych w spisie lektur.	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

Zakładany efekt uczenia się	Egzamin
Wiedza	
K_W01	+
K_W02	+
Umiejętności	
K_U01	+
K_U03	+
K_U05	+
Kompetencje społeczne	
K_K01	+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

Wymaga się ukończenia przedmiotów historyczno-literackich z poprzednich semestrów, chyba że Prowadzący zdecyduje inaczej.

B. Wymagania wstępne

Umiejętność analizy i interpretacji dzieł literackich, wiedza na temat historii literatury polskiej i literatury powszechnej okresów poprzedzających omawianą epokę literacką.

W przypadku studentów z zagranicy konieczna jest znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym zrozumienie treści prezentowanych podczas zajęć i aktywny w nich udział.

Cele kształcenia

Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze światopoglądem okresu pozytywizmu i jego osiągnięciami literackimi. Zajęcia przynioszą szeroki przegląd wybranych tematów i postaw, idei oraz kontekstów, wielkich bohaterów literackich i twórców epoki, a także uprawianych gatunków. Rezultatem ma być również doskonalenie praktycznej umiejętności analizy i interpretacji dzieł literackich.

Treści programowe

Problematyka wykładu:

- terminologia i chronologia okresu; pozytywizm jako okres literacki; pozytywizm w badaniach historycznoliterackich;
- najważniejsze wydarzenia polityczne, historyczne, kulturowe i in., mające wpływ na charakter generacji; powstanie styczniowe 1863 r.; pokolenie „Szkoły Głównej”;
- pozytywizm jako kierunek filozoficzny; recepcja zachodnioeuropejskiej myśli filozoficznej i społecznej w Polsce (H. Buckle, H. Spencer, J. S. Mill, H. Taine, K. Darwin, E. Renan i in.);
- światopogląd pozytywistyczny; wewnętrzna ewolucja światopoglądowa epoki (scjentyzm, monizm przyrodniczy, determinizm, ewolucjonizm, utylitaryzm, praktycyzm, legalizm a lojalizm, praca organiczna i praca u podstaw i in.);
- programy ideowe i światopoglądowe po 1864 r.; najważniejsze hasła i „przekłete problemy” epoki;
- „pozytywizm warszawski”; czasopisma warszawskie i rozwój prasy; spór „młodych” ze „starymi”;
- programy i dyskusje literackie; publicystyka;
- rozwój prozy realistycznej; od realizmu tendencyjnego po realizm dojrzały; naturalizm;
- powstawanie i różnicowanie nowych gatunków literackich; krytyka literacka;
- sytuacja społeczno-polityczna oraz rozwój literatury w zaborze pruskim i austriackim;
- teatr, muzyka, malarstwo drugiej połowy XIX w.

Wykaz literatury

Każdorazowo na początku semestru Prowadzący ustala zakres lektur wymaganych do zaliczenia przedmiotu i do egzaminu.

WYKŁAD

Lista lektur zalecanych

- Bachórz J., O potrzebie scalenia polskiego wieku XIX, [w:] „Wiek XIX” 2008, R. 1 (43).
- Borkowska G., Pozytywiści i inni, Warszawa 1996.
- Dzieje inteligencji polskiej do roku 1918. T. 3. M. Micińska, Inteligencja na rozdrożach: 1864–1918, Warszawa 2008.
- Filozofia i myśl społeczna w latach 1865–1895, wybór i oprac. A. Hochfeldowa i B. Skarga, t. 1–2, Warszawa 1980.
- Fita S., Pokolenie Szkoły Głównej, Warszawa 1980.
- Jedlicki J., Jakiej cywilizacji Polacy potrzebują. Studia z dziejów idei i wyobraźni XIX wieku, Warszawa 2002.
- Kieniewicz S., Dramat trzeźwych entuzjastów. O ludziach pracy organicznej, Warszawa 1964.
- Książka pokolenia. W kręgu lektur polskich doby postyczniowej, pod red. E. Paczoskiej i J. Sztachelskiej, Białystok 1994.
- Kubicka J., Na przełomie. Pozytywiści warszawscy i pomoc własna, Warszawa 2016.
- Kulczycka-Saloni J., Pozytywizm, Warszawa 1971.
- Kulczycka-Saloni J., Życie literackie Warszawy w latach 1864–1892, Warszawa 1970.

- Kulczycka-Saloni J., Knysz-Rudzka D., Paczoska E., Naturalizm i naturalści w Polsce, Warszawa 1992.
- Literatura południa wieku. Twórczość lat sześćdziesiątych XIX stulecia wobec romantyzmu i pozytywizmu, pod red. J. Maciejewskiego, Warszawa 1992.
- Markiewicz H., Pozytywiści wobec romantyzmu polskiego, [w:] tenże, Świadomość literatury. Rozprawy i szkice, Warszawa 1985.
- Markiewicz H., Pozytywizm, Warszawa 1999.
- Markiewicz H., Przekroje i zbliżenia. Rozprawy i szkice historycznoliterackie, Warszawa 1967 (rozdz.: Dialektyka pozytywizmu polskiego; Antynomie powieści realistycznej dziewiętnastego wieku; Literatura okresu pozytywizmu w perspektywie polskiej i światowej).
- Markiewicz H., Spór o przełom pozytywistyczny, [w:] „Teksty Drugie” 1990, nr 5-6.
- Martuszevska A., Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876–1895), Wrocław 1977.
- Martuszevska A., Pozytywistyczne parabole, Gdańsk 1997.
- Pozytywizm. Języki epoki, pod red. G. Borkowskiej, J. Maciejewskiego, Warszawa 2001.
- Problemy literatury polskiej okresu pozytywizmu. Seria 1–3, pod red. E. Jankowskiego i J. Kulczyckiej-Saloni, Wrocław 1984.
- Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu, oprac. J. Kulczycka-Saloni, Wrocław-Warszawa 1985.
- Przełom antypozytywistyczny w polskiej świadomości kulturowej końca XIX wieku, pod red. T. Bujnickiego i J. Maciejewskiego, Wrocław 1986.
- Rok 1863. Narodziny nowej Polski, red. M. Rudaś-Grodzka, B. Smoleń i in., Warszawa 2016.
- Romanowski A., Pozytywizm na Litwie. Polskie życie kulturalne na ziemiach litewsko-białorusko-inflanckich w latach 1864–1904, Kraków 2003.
- Skarga B., Narodziny pozytywizmu polskiego (1831–1864), Warszawa 1964.
- Szkoła Główna. Kręgi wpływów, red. U. Kowalczyk i Ł. Książek, Warszawa 2017.
- Tomkowski J., Mój pozytywizm, Warszawa 1993.
- Z domu niewoli. Sytuacja polityczna a kultura literacka w drugiej połowie XIX wieku, pod red. J. Maciejewskiego, Wrocław 1988.
- „Znak” 1996, nr 2: Dziedzictwo pozytywizmu.

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
K_W01, K_W02 K_U01, K_U03, K_U05 K_K01	K_W01, K_W02 Student: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi scharakteryzować okres pozytywizmu w literaturze polskiej, opisać światopogląd epoki, wymienić główne idee, prądy i pojęcia z nią związane, opisać przebieg i przemiany okresu (K_W01, K_W02), • potrafi przybliżyć przedstawicieli najważniejszych nurtów, obozów, tendencji i postaw, obecnych w społecznym i literackim życiu publicznym (K_W01, K_W02), • posiada informacje potrzebne do ukazania sylwetek najważniejszych twórców literatury okresu pozytywizmu, ich dzieł, podejmowanej przez nich problematyki oraz charakterystyki ich stylu (K_W01, K_W02), • ma wiedzę na temat życia polityczno-społeczno-kulturalnego i literatury na ziemiach trzech zaborów (K_W01, K_W02), • potrafi określić miejsce literatury pozytywizmu w związku z literaturą poprzednich epok (szczególnie romantyzmu) oraz kolejnych generacji (np. modernizmu), jak również jej miejsce na tle literatury powszechnej (K_W01, K_W02), • omawia przemiany realizmu, a także uprawiane w drugiej połowie XIX wieku rodzaje i gatunki literackie, z uwzględnieniem różnicujących się i nowo powstających (K_W01, K_W02), • umie ukazać zależność literatury od sytuacji społeczno-polityczno-ekonomiczno-kulturowej (K_W01, K_W02), • zdobywa doświadczenie interpretacji i reinterpretacji nie tylko tekstów literatury, ale i wszelkich dzieł kultury i przekazów językowych; potrafi prawidłowo odczytać fragmenty tekstów o podwójnym znaczeniu (mowa ezopowa) (K_W01, K_W02).
	Umiejętności K_U01, K_U03, K_U05 Student: <ul style="list-style-type: none"> • korzysta z tradycyjnych i nowoczesnych źródeł tekstów literackich oraz opracowań naukowych, bibliografii i słowników; (K_U01); • opracowuje zagadnienia dotyczące literatury omawianego okresu, samodzielnie zdobywa wiedzę stanowiącą podstawę do zajęć; (K_U01, K_U03); • w praktyce stosuje nabytą wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz poetyki i teorii literatury; (K_U03); • posługuje się terminami z zakresu historii i teorii literatury, pracując z tekstami pozytywistycznymi; (K_U01, K_U03); • odróżnia rozmaite formy wypowiedzi, potrafi przygotować krótką wypowiedź ustną na zadany temat związany z literaturą pozytywizmu oraz wypowiedź interpretacyjną

(K_U03, K_U05);

- dowodzi, argumentuje, porównuje, polemizuje i formułuje sądy na temat często kontrowersyjnych i niejednoznacznych postaw bohaterów literackich i omawianych problemów, wykorzystując przy tym swe doświadczenie i obserwacje natury społecznej i psychologicznej; (K_U01, K_U03);
- doskonali umiejętność notowania, szybkiego czytania, gromadzenia materiałów do studiów (K_U01, K_U03, K_U05).

Kompetencje społeczne (postawy)

K_K01

Student:

- umie pracować samodzielnie, potrafi dokształcać się samodzielnie, sięgać po dodatkowe lektury, podejmować własne zadania badawcze w zakresie literatury pozytywizmu (K_K01),
- poszerza horyzonty i pogłębia świadomość wagi dziedzictwa kulturowego XIX wieku i związków przedstawicieli tej epoki z kolejnymi generacjami (K_K01),
- zdobywając wiedzę o prospołecznych postawach pokolenia drugiej połowy XIX wieku, obserwuje proces kształtowania się świadomości i postaw obywatelskich oraz korzeni obecnych postaw społecznych i patriotycznych (K_K01),
- zdobywa wiedzę na temat źródeł współczesnych sobie zjawisk i postaw (feminizm a problematyka emancypacji kobiet w omawianym okresie, problematyka antysemityzmu, lęk przed cywilizacją techniczną i globalizacją), jest gotów do poszerzenia i zmiany poglądów (K_K01),
- dostrzega i obejmuje refleksją dylematy polityczne, społeczne i historyczne, charakterystyczne dla studiowanej epoki (np. patriotyzm, zdrada, lojalizm, metody walki), a powracające również w kolejnych dekadach i dyskusjach pokoleniowych (K_K01),
- dostrzega znaczenie obecności tak arcydzieł, jak i dzieł pisarzy minorum gentium oraz utworów literatury popularnej w całości literatury ojczystej (K_K01).

Kontakt

magdalena.kreft-swietlik@ug.edu.pl